

Opdracht van de Heer (Maria Lichtmis)

De laatste keer dat het feest van vandaag, het Feest van Opdracht van de Heer, plaats vond op een zondag was in 2014. Dat komt omdat het precies valt op de veertigste dag na Kerstmis. Het valt dus buiten de Kersttijd, maar het heeft wél met de Kersttijd te maken. Het feest heet Opdracht van de Heer in de tempel, maar in de volksmond noemen we het nog altijd Maria Lichtmis. Dat komt omdat Maria er wel degelijk een behoorlijke rol in speelt.

In de dagen dat Jezus op aarde leefde, betekende het opdragen van een eerstgeborene ook de zuivering van de moeder, en dat vereiste ook een offer. De Joodse Wet en daarmee ook ons Oude Testament formuleert de regel als volgt: “Wanneer, na de geboorte van een zoon of een dochter, de periode van haar reiniging is vervuld, moet ze een éénjarig schaap als brandoffer aanbieden en een jonge gewone duif of een tortelduif als reinigingsoffer.” (Lev.12:6) Mensen die het eerstgeboren lam niet konden betalen, werd toegestaan om alleen een duif of een tortel te offeren.

Maar goed, wat is dan een “offer”?

Dat woord “offer” had in de tijd vóór Jezus geboorte, veel betekenissen. Dat is een nogal ingewikkeld onderwerp, en daarom wil ik het op deze feestdag proberen eenvoudig uit te leggen.

We moeten dan terug naar de lange mensengeschiedenis vóór Jezus geboorte. De mensen dachten toen nog heel anders over godsdienst, dan na de komst van Jezus, en ook in onze dagen. Gedurende vele eeuwen werd de wereld van de goden beschouwd als iets dat heel ver af stond van het dagelijks leven op aarde. In onze aardse wereld was er lijden, dood, zonde, oorlog en viezigheid. In de wereld van de goden was er weinig of niets van dat alles. Dus in de gedachten van die dagen: hoe kon je nu iets losmaken uit ons aardse leven en dat sturen als een vredesoffer naar de godenwereld? Dat geschenk van mensen aan goden moest heel waardevol zijn, en dus moest het een “eerste vrucht” zijn, een eerstgeboren lam, een eerste oogst en zo meer. Dat zou namelijk betekenen dat het een “zuiver” geschenk was. – en dan: hoe kon je dat naar de hemelse wereld sturen? Wel, door het te doden. Door dat deel van het ritueel werd het losgemaakt van zijn binding aan onze wereld en werd het de hemelen in gezonden. In die tijd waren priesters iets anders dan tegenwoordig. In die oude tijd waren de priesters die mensen die apart gezet werden van het gewone leven. Ze konden dan als afgezonderde mensen, begrepen worden als los van de wereld, en daardoor waren ze geschikt om de offers naar de hemel te sturen. Die gedachten over het offer werden in het vroege Jodendom overgenomen en die gedachte maakte daarna door de eeuwen heen een grote ontwikkeling door en werd uiteindelijk ook toegepast op Jezus en het christendom. Nu zal ik proberen voorzichtig uit te tekenen wat daarvan het resultaat is.

Dan keren we eerst terug naar Kerstmis. God, zelf, het Woord, werd een mens te midden van ons als een klein kindje, de eerstgeboren Zoon van de Allerhoogste

God. God kwam de mensen en de gedachten van de mensen tegemoet. Immers, als deze eerstgeborene zou opgroeien en een offer zou worden, dan hoefde nooit meer iemand te denken dat de deuren naar God dicht en op slot waren, tenminste ... als de mensen begrepen wie Jezus was! Jezus, die het Woord van God is, zou deelnemen aan de aardse wereld, behalve in de zonde. “Omdat ‘de kinderen’ mensen zijn van vlees en bloed, heeft Hij ons bestaan willen delen,” zegt Paulus dan ook in de eerste lezing. De mensen konden dan de kruisiging zien als een dood zoals die voorgeschreven was bij een offer.

In het Evangelie zien we dan vandaag iets bijzonders. In de tempel is de oude Simeon bijzonder verheugd en hij roept uit: “Uw dienaar laat Gij, Heer, nu naar uw woord in vrede gaan: mijn ogen hebben thans uw Heil aanschouwd dat Gij voor alle volken hebt bereid; een licht dat voor de heidenen straalt, een glorie voor uw volk Israël.” Daarna laat Simeon doorschemeren dat er nog een offer komt. Hij zegt namelijk aan Maria: “Zie, dit kind is bestemd tot val of opstanding van velen in Israël, tot een teken dat weersproken wordt, opdat de gezindheid van vele harten openbaar moge worden; en uw eigen ziel zal door een zwaard worden doorboord.” Het offer waarop Simeon doelt, is nogal heftig.

En het offer houdt lijden en dood in. Maar juist door te sterven laat Jezus zien dat Goddelijkheid wezenlijk Liefde is en de dood overwint. En een liefdevol leven en een overwinning op de dood kan door Jezus in ieder van ons wonen.

In onze dagen is de wereld vol van verdriet, angst, honger, oorlog, dood, onrecht en veel mensen leven met een verborgen wanhoop. Jezus is gekomen om deel te nemen aan al onze ellende. Hij neemt al onze ellende met beide armen aan, omhelst ons en maakt alles goed en nieuw. We vieren vandaag dat Jezus de medicijn is tegen alle wanhoop.

Norbert Schallenberg, pastor